

Relevantni izvori i regulative tržišta kapitala u BiH

Komisija za vrijednosne papire

Tržište kapitala u Federaciji Bosne i Hercegovine regulirano je od strane Komisije za vrijednosne papire, koja je „samostalna specijalizirana institucija Federacije Bosne i Hercegovine koja osigurava primjenu i nadzire provođenje zakona i drugih propisa koji se odnose na emisiju i promet vrijednosnih papira“.

Komisija je posebno ovlaštena i odgovorna za:

- „regulisanje uvjeta i načina izdavanja i prometa vrijednosnih papira“,
- „odobravanje izdavanja dionica i drugih vrijednosnih papira preduzeća i banaka“,
- „odobravanje izdavanja vrijednosnih papira društava za upravljanje fondovima, investicionih fondova i drugih pravnih lica koja se bave izdavanjem vrijednosnih papira“,
- „propisivanje pravila i nadzor prometa vrijednosnim papirima, zasnovanog na razmjeni vrijednosnih papira i sistemu kotiranja putem elektronskih sredstava“,
- „zaštitu interesa investitora“ te
- „propisivanje i nadzor primjene standarda izvještavanja investitora i javnosti o poslovanju učesnika u prometu vrijednosnih papira“.

Izmjene i dopune zakona o Komisiji za vrijednosne papire

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Komisiji za vrijednosne papire dodatno regulira određene aspekte nadzora i poslovanja Registra vrijednosnih papira te pruža detaljnija ovlaštenja Komisiji za nadzor tržišta kapitala. Komisija je nadležna:

- „nadzire rad i poslovanje Registra i primjenu propisa koji se odnose na rad i obavljanje poslova Registra“,
- „daje prethodnu saglasnost na izbor direktora i zamjenika direktora Registra“ te može predložiti smjenjivanje odgovornih osoba u slučaju kršenja propisa,
- „propisuje pravila koja Registar mora primjenjivati, uključujući vođenje evidencija, kapital, garancije poravnanja, distribuciju dividendi, internu kontrolu i obaveze obavještavanja Komisije i javnosti“.

Komisija također može „pokrenuti građanskopravne postupke radi poništenja pravnih poslova kojima se krše propisi iz područja tržišta kapitala i akata kojima se krše propisi o upravljanju dioničkim društvima“ te ima pravo „privremeno obustaviti promet sa svim ili određenim vrijednosnim papirima, naložiti izmjene ili dopune statuta, pravila ili drugih općih akata burze ako ustanovi da burza posluje suprotno zakonu“.

Izmjene regulativa i dodatne obveze Komisije

U Zakonu o izmjenama zakona o Komisiji za vrijednosne papire precizirano je da „Komisija podnosi Parlamentu Federacije na potvrdu godišnji finansijski plan i godišnji izvještaj o radu za prethodnu godinu, čime se dodatno osigurava transparentnost rada Komisije“.

Djelokrug rada Komisije

Djelokrug rada Komisije za vrijednosne papire Federacije Bosne i Hercegovine detaljno je propisan u osnovnom Zakonu o Komisiji za vrijednosne papire. Ovaj zakon jasno definira status Komisije kao samostalnog pravnog lica, njenu odgovornost Parlamentu Federacije te osnovne kriterije koje članovi Komisije moraju ispunjavati kako bi obavljali svoje funkcije.

Prema navedenom Zakonu, Komisija „donosi akta kojima se propisuje promet vrijednosnih papira na osnovu povlaštenih informacija, obustavlja emisiju i promet pojedinih vrijednosnih papira u slučaju manipulacija ili špekulacija, te vrši nadzor nad poslovanjem profesionalnih posrednika u prometu vrijednosnih papira“.

Izvor - <https://www.komvp.gov.ba/legislativa/zakoni-i-propisi/zakon-o-trzistu-vrijednosnih-papira>

Trendovi i izazovi tržišta kapitala u BiH

Unatoč tome što tržište kapitala u Bosni i Hercegovini bilježi redovnu trgovinu, njegova likvidnost i obujam prometa variraju ovisno o makroekonomskim i političkim faktorima. Prometi u iznosima od nekoliko stotina tisuća KM po danu, uz relativno mali broj transakcija, upućuju na činjenicu da je tržište i dalje u fazi razvoja u odnosu na razvijenije burze u regiji. Ipak, postojanje specijaliziranih indeksa poput SASX-10, SASX-30 i BIFX ukazuje na institucionaliziranost i mogućnost segmentacije tržišnih podataka, što otvara prostor za sofisticiraniju analizu.

Većina trgovanja koncentrirana je na ograničen broj dionica – često velikih državnih ili javnih poduzeća poput BH Telecoma, Sarajevo osiguranja, Bosnalijeka i nekoliko investicijskih fondova. Ovakva koncentracija otežava diverzifikaciju portfelja i ukazuje na potrebu za transparentnijim informacijama o prometu i kretanju cijena ostalih vrijednosnih papira.

S obzirom na sve veći broj individualnih investitora koji se oslanjaju na online izvore, kao i potrebu institucionalnih korisnika za praćenjem promjena u realnom vremenu, postaje očigledno da je tržištu potreban centraliziran, korisnički prilagođen i automatiziran sustav za praćenje cijena, volumena trgovine, indeksa i povijesnih podataka.

Digitalizacija i unaprjeđenje informacijskih kanala predstavljaju ključni korak ka povećanju povjerenja investitora i učinkovitosti tržišta. U tom smislu, planirani informacijski sustav za praćenje i analizu dionica predstavlja ne samo funkcionalnu nužnost, već i strateški alat za dugoročan razvoj tržišta kapitala u BiH.

Izvor - <https://www.sase.ba/v1/Izvje%C5%A1taji/Izvje%C5%A1taji-o-trgovini/Dnevni-izvje%C5%A1taji> (Sarajevska burza)

Izvor - <https://www.blberza.com/Pages/Default.aspx> (Banjalučka burza)